

Metsanduse arengukava aastani 2030 alusuuringu lähteülesanne

Taust

Arengukava koostamise ettepanek peab sisaldama arengukava koostamise eesmärke ning lahendamist vajavate probleemide kirjeldust. Alusuuringu lähteülesandes on kajastatud ühiskonnas tõstatatud metsanduslikud teemad, et saada nende kohta teaduslikku käsitlust (teema/probleemi kirjeldust, eesmärki ja strateegiasoovitusi eesmärkide saavutamiseks). Kuna alusuuringu tulemused ja tulevases arengukavas sõnastatud eesmärgid ja strateegiad võiksid olla omavahel kooskõlas, siis on lähteülesandes mitmed teemad integreeritud, nt tootlike ja samas elurikaste metsade kasvatamine, puidulised ja mittepuidulised tooted ja teenused kui metsade ökosüsteemiteenused jmt. Vabariigi Valitsusele esitatav metsanduse arengukava koostamise ettepanek võib lisaks alusuuringus esitatule sisaldada ka teisi aktuaalseid metsandusteemasid.

Alusuuringu eesmärk

Alusuuringu(te) läbiviimise eesmärk on anda metsade majandamist ja hoidu käsitlevat teadmispõhist aktuaalset teavet metsanduse arengukava aastani 2030 koostamise ettepaneku ettevalmistamiseks ja arengukava koostamiseks. Eesmärk on Eesti metsanduse hetkeseisu kaardistamine ja võrdlemine metsanduspoliitikat mõjutavates õiguslikult siduvates ja mittesiduvates rahvusvahelistes kokkulepetes sätestatuga ja võetud kohustustega. Uuringu loodetav tulemus on ühiskonnas tõstatatud metsanduslike probleemide esitamine, neile teadus- ja teadmispõhise hinnangu andmine ning nendega arvestamine Eesti Metsanduse Arengukava 2030 väljatöötamisel.

Alusuuring peab

- i) kirjeldama ja seadma olulisemad Eesti metsi puudutavad kvalitatiivsed või kvantitatiivsed eesmärgid, mis tulenevad õiguslikult siduvatest ja mittesiduvatest rahvusvahelistest ja siseriiklikest kokkulepetest;
- ii) lähtuma allpool esitatud uurimisteemade käsitlemisel, praeguse olukorra ning teadmispõhise materjali esitamisel nimetatud eesmärkidest;
- iii) pakkuma strateegiasoovitusi seatud eesmärkide saavutamiseks.

Olulisemad rahvusvahelised metsa puudutavad õiguslikult siduvad ja mittesiduvad kokkulepped

ÜRO Tegevuskava 2030, ÜRO kestliku arengu eesmärgid (Sustainable Development Goals, SDGs)

<https://sustainabledevelopment.un.org/>

ÜRO Metsainstrument

[https://documents-dds-](https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/469/65/PDF/N0746965.pdf?OpenElement)

[ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/469/65/PDF/N0746965.pdf?OpenElement](https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/469/65/PDF/N0746965.pdf?OpenElement)

Aichi eesmärgid, Bioloogilise mitmekesisuse konventsioon (CBD)
<https://www.cbd.int/sp/targets/>

Pariisi lepe, ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioon (UNFCCC)
http://unfccc.int/files/essential_background/convention/application/pdf/english_paris_agreement.pdf

ÜRO Strateegiline plaan metsade kohta 2017-2030
http://www.un.org/esa/forests/wp-content/uploads/2016/12/UNSPF_AdvUnedited.pdf

Forest Europe ministrite konverentside otsused ja deklaratsioonid
<http://foresteurope.org/ministerial-commitments/>

ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni „Rovaniemi metsasektori tegevuskava rohemajanduses“
<https://www.unece.org/fileadmin/DAM/timber/publications/SP-35-Rovaniemi.pdf>

EL metsastrateegia
http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:21b27c38-21fb-11e3-8d1c-01aa75ed71a1.0022.01/DOC_1&format=PDF

EL bioloogilise mitmekesisuse strateegia aastani 2020
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0244&from=EN>

Roheline taristu – Euroopa looduskapitali suurendamine
http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:d41348f2-01d5-4abe-b817-4c73e6f1b2df.0010.03/DOC_1&format=PDF

Biomajandus Euroopa jaoks
<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1f0d8515-8dc0-4435-ba53-9570e47dbd51>

Alusuuringus käsitletavad teemad

I. Jätkusuutliku metsanduse valdkonnaülelised teemad

1. Analüüsida Eesti metsanduse näitajaid Forest Europe jätkusuutliku metsanduse kriteeriumidele ja indikaatorite 2020. a raporti põhjal¹. Pakkuda võimalusi/lahendusi Eesti metsade seisundi ja eri funktsioonide täitmisega seotud mitmekülgse informatsiooni tagamise kohta. Kirjeldada infoallikad, mille põhjal saab anda hinnanguid ja koostada prognoose Eesti metsade mitmekülgse toimimise kohta, määratleda lüngad vajalikud infos või selle hankimise jätkusuutlikkuses.
2. Analüüsida metsade pindala, vanuselise ja ruumilise struktuuri sobivust ning toimivate muutuste mõju metsa erinevate funktsioonide täitmiseks. Analüüsis saab kasutada Keskkonnaagentuuri poolt koostatava Eesti riikliku metsanduse

¹ Eesti raporti esialgne versioon valmib Keskkonnaagentuuris juunis/juulis 2018
<http://foresteurope.org/publications/#1471590853638-cbc85f9c-8e6e>

arvestuskava tööversiooni hinnanguid². Pakkuda võimalikke meetmeid metsade struktuuri parandamiseks.

3. Kirjeldada olulisemaid Eesti metsade ökosüsteemiteenuseid (nende kvaliteeti ja kvantiteeti, nõudlust ja pakkumist, sh kirjeldada metsanduse ja igapäevase kasutamise seoseid ning loodusturismi rahalist ja emotsionaalset mõõdet) ning hinnata erinevate metsakasvatustüüpide võtete mõju kirjeldatud ökosüsteemiteenustele.
4. Analüüsida puidu kui taastuva ressursi ning taastumatute ehitusmaterjalide (teras, betoon) ja fossiilsete kütuste süsiniku- ja energiajalajälge ning asendusefekti. Hinnata innovatiivse puidukasutuse edendamise ning süsinikuvaru suurendamine võimalusi puittoodetes ja ehitistes, asendades sel viisil taastumatute loodusressursside kasutamist.
5. Analüüsida riiklike kohustuste (kliima, taastuenergia jt) täitmiseks raieahtude reguleerimise, sh piiramise võimalusi riigimetsades.

II. Metsanduse tugeva seose hoidmine kultuuri ja kogukonnaga

1. Selgitada ühiskonnagruppide ja kultuuri seoseid metsaga ning kirjeldada, kuidas seda sidet jätkuvalt tugevana hoida („Mida inimesed soovivad?“).

III. Metsade tootlikkuse, tervisliku seisundi, elujõulisuse, loodusliku mitmekesisuse, kliimamuutusega kohanemise ning pikaajalise puidulise ja mittepudulise kasutamise tagamine.

1. Hinnata metsade tervislikku seisundit ja seda mõjutavaid olulisemaid tegureid (kliimamuutus, metsa kahjustavate patogeenide, sh. võõrliikide levik jmt) ning koostada põhjendatud ettepanekud seisundi parandamiseks.
2. Kirjeldada Eesti metsade süsinikubilanssi ja selle dünaamikat, arvestades nii maapealset osa kui metsamulda.
3. Analüüsida geenireservimetsade pikaajalist kasutamist, sh hinnata nende praegust seisundit, alade piisavust ning majandamisvõtete sobilikkust.
4. Selgitada, kas Eesti metsaressursi ohustab okaspuu osakaalu vähenemine ning kas see omakorda omab ohtu metsade bioloogilisele mitmekesisusele. Kirjeldada alternatiivse metsade uuendamise kui jätkusuutliku (mitmekülgse ja mitmekesise) metsamajanduse aluse ja kliimamuutuse leevendaja (süsinikusiduja) funktsiooni tugevdamiseks (soovitavad liigid, uuendamist soodustav tegutsemiskeskond jt. aspektid).
5. Võttes arvesse loodusväärtuste kaitse korraldamist Eesti metsades, kirjeldada lageraiepõhise metsanduse poolt ohustatud elustikku ja teisi metsade funktsioone, mille seisund või täitmine võiks paraneda metsamajandustüüpide võtete mitmekesistamise kaudu. Analüüsida võimalusi raietest mõjutatud metsaspetsiifiliste ja metsamaal elavate liikide arvu ja arvukuse suurendamiseks ning koostada soovitud elupaigakildudena jäetavate seemet andvate puude (seemne- ja

² Arvestuskava koostamise käigus modelleeritakse raiet lubavate kriteeriumide ja metsaressursi olemi põhjal Eesti metsade vanuselist jaotust (sh leitakse sellega kaasnevad raieahtud ja juurdekasvuhinnangud), eesmärgiga suurendada puistute juurdekasvu ja ühtlustada majandatavate metsade küpsemise jaotust pikemas perspektiivis.

säilikpuud) liigilisuse, kvaliteedi, hulga ja nende valikukriteeriumide kohta eesmärgiga aidata kaasa järgmise mitmekesise, terve ja tootliku metsapõlvkonna kasvatamisele.

IV. Metsanduse sotsiaal-majandusliku rolli teadvustamine ja jätkusuutlikkuse tagamine

1. Analüüsida jätkusuutliku metsamajanduse ülesandeid/eesmärke biomajanduse, sh bioenergia arendamisel ning kliimamuutuse leevendamisel, arvestades kõiki alternatiive.
2. Kirjeldada metsanduse rolli tööhõives, seniseid trende ja tulevasi võimalusi.
3. Analüüsida senist ja metsasektori pikaajaliseks arenguks vajalikku metsamajanduslike ja infrastruktuuriinvesteeringute ning investeeringutoetuste mahtu, arvestades kliimamuutuse tulenevate ning biomajanduse ja maaelu edendamise vajadustega (sh metsade ökoloogiline toetus põllumajandusele).